

третата годишнина. Става дума за това, че ако през първата и втората си годишна изданието носи всички особености на сатиричния вестник, то в рамките на третата си годишнина вече е списание - по съдържание, облик и тематична насоченост. Тази метаморфоза е отбелязана от редактора в брой 21 от 17 април 1865 г., където той изрично подчертава, че „ще меним програмата си“ и уточнява, че „за-напред ще бъде изключено от листът ни [в]сяко разискване върху висящите въпроси и [в]сяко известие за събитията в отечеството; ще се ограничим само в литературни занятия“. Показателно за външния характер на причината, провокирала рязката промяна в жанровата определеност и тематичната насоченост на изданието, е заглавието на цитираната статия - „Затъкнатото ручило на гайдата“.

В пробния брой от третата годишнина П. Р. Славейков заявява, че по принуда е прекъснал дейността си като издател на „*един от политическите вестници*“ и „съживява“ изданието си „*като чисто филологическо списание*“ (III, неномериран пробен брой, 22 ноември 1865). Осъществена под натиска на имперската цензура¹⁵ и под въздействие на по-умерените лидери на българската общност в Цариград, отбелязаната промяна минимализира присъствието на материали, свързани с текущите обществени процеси върху страниците на „Гайда“, включително и ангажирани с църковнонационалното движение. Почти всички статии от третата годишнина са разгърнати в контекста на присъщия на Просвещението популяризаторски патос. Те осигуряват на читателите информация за ключови моменти от развоя на позитивното знание, за бита и социалния живот на другите народи, за изконни правила на нравствеността и личната хигиена. Не са малко преводните и авторски художествени текстове, както и предпочитаните от възрожденската аудитория исторически и филологически четива. Практически липсват присъщите на вестникарската стилистика уводни статии по текущи въпроси на общественото ежедневие, дописки, коментарни бележки. Сатиричният тон е посмекчен и пренасочен към зоната на междуличностните отношения и нравствените норми. Всичко това намира отражение и в мотото, стоящо над всичките 19 броя от последната годишнина на „Гайда“: „Лист за наука и разговорка“. Представените обстоятелства, допълнени и от факта, че споменатите 19 броя са по-обемни - средно по 16 стр., ни насочват да се върнем към малко negliжираната през последните десетилетия теза, че през първата и втората си годишнина „Гайда“ е *вестник*, а през третата си годишнина е списание. Един такъв подход е коректен и към редакторската позиция на П. Р. Славейков, и към историята на възрожденската ни журналистика в цялост. С оглед на настоящия анализ той е полезен най-вече с това, че дава еднозначно обяснение на насочеността на изследователския анализ основ-